

LOIMAAN KAUPUNGIN ARVIOINTIKERTOMUS 2021

Kuva: Maria Toivonen

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Sisällys

1. Puheenjohtajan tervehdys	3
2. Tarkastuslautakunta 2021	4
2.1. Tarkastuslautakunnan kokoonpanot	5
2.2. Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet	6
2.3. Tarkastuslautakunnan toiminta vuonna 2021	6
3. Tarkastuslautakunnan keskeisimmät havainnot	6
4. Kaupungin talous	7
4.1. Taloudellinen asema ja kehitys	7
4.2. Talouden tasapainottamistarve ja toimenpiteet	9
4.3. Kuntakonsernin ohjaus ja valvonta sekä konserniyhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen	10
5. Investoinnit	10
6. Kuntalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet	11
7. Vuoden 2021 tilinpäätös, johtopäätökset	11
8. Vuoden 2020 arviointikertomuksen toimenpide-esitysten toteutuminen	12
9. Hallintopalveluala	13
9.1. Kaupunginvaltuusto	13
9.2. Tarkastuslautakunta	13
9.3. Keskusvaalilautakunta	13
9.4. Kaupunginhallitus	13
10. Konserniyhtiöt ja muut osallisuudet	14
10.1. Tytäryhteisöt	15
10.2. Kuntayhtymät	17
10.3. Loimaan Vesi- liikelaitos	17
11. Sosiaali- ja terveystyöpalveluala	18
11.1. Hallinto	18
11.2. Sosiaalityö	19
11.3. Terveystyö- ja hoivapalvelut	20
12. Sivistystyöpalveluala	20
12.1. Varhaiskasvatus	21
12.2. Perusopetus	21
12.3. Vapaa-aikapalvelut	22
13. Tekninen- ja ympäristötyöpalveluala	25
14. Tarkastuslautakunnan toimenpide-esitykset	26
15. Allekirjoitukset	27

1. Puheenjohtajan tervehdys

Saatuani pestin tarkastuslautakunnan puheenjohtajaksi, mietin aluksi hieman, mihinhän tässä on tullut jouduttua. Olin aiemmin saanut "ohjeistuksen", että jos mahdollista, niin valitse mikä tahansa muu luottamuselin kuin tarkastuslautakunta. Otin kuitenkin uteliaana tarjotun tehtävän vastaan ja tämä osoittautuikin varsin pian hyvin mielenkiintoiseksi ja monivivahteiseksi toimeksi.

Tarkastuslautakunnan puheenjohtajuus on antanut aitiopaikan kaupungin toiminnan seuraamiseksi. On ollut ilo huomata, kuinka paljon kaupungillamme on erilaisia palveluja ja toimintaa tarjolla kuntalaisille. Kaikista näistä palveluista en itsekään olisi tiennyt ilman perusteellista perehtymistä arviointikertomusta laatiessamme.

Tarkastuslautakunnan toiminta pyörähti käyntiin heti elokuussa uuden kaupunginvaltuuston riviin astumisen myötä. Tilanne koronan kurittamina aikoina on ollut monin tavoin haastava ja ehkä myös erilainen kuin aiemmin. Tarkastuslautakunnan toimintaankin tällä on ollut omat vaikutuksensa. Lautakunnassa on uusi kokoonpano ja sen tehtävät ja toiminta ovat olleet uutta lähes koko joukolle. Lukuun ottamatta yhtä varsinaista jäsentä ja yhtä varajäsentä ovat kaikki tarkastuslautakunnan jäsenet uusia tässä roolissa.

Jos vuosi 2021 oli poikkeuksellinen, niin jo nyt voidaan sanoa, että vuosi 2022 on alkanut maailmanlaajuisesti poikkeuksellisesti. Kun kaupungin talousluvut näyttävät hyviltä vuodelta 2021, niin niissä on mukana koronan muokkaamia valtionosuuksia. Se, miten nämä käyttäytyvät tulevaisuudessa, lienee vielä arvoitus. Soteuudistus astuu voimaan vuonna 2023 ja näin ollen vuosien vertailukelpoisuus tulee vaikeutumaan. Mihin kaikkeen rahat riittävät, kun investointivelkaakin on ja missä menee rohkean ja uhkarohkean raja, kun investointeja lähdetään toteuttamaan?

Tarkastuslautakunnalle arviointikertomuksen koostaminen ja työstäminen on ollut eräänlainen oppimismatka. Suuret kiitokset kaikille työhön osallistuneille, haastatelluille ja kokousten sihteerille. Kaikesta päätellen koko tarkasteluajanjakso (2021-2024) tulee olemaan mielenkiintoinen ja työntäyteinen myös tarkastuslautakunnan osalta.

Loimaalla 1.6.2022

Markku Pulliainen

2. Tarkastuslautakunta 2021

Tarkastuslautakunnan kokoonpanon osalta vuosi 2021 jakautui kahteen osaan. Kuntavaalit siirtyivät koronapandemian myötä pidettäväksi 13.6.2021 ja uusi lautakunta aloitti 1.8.2021. Heinäkuun loppuun mennessä toiminut kokoonpano piti 8 kokousta ja elokuun alussa aloittanut kokoonpano kokoontui vuoden 2021 loppuun mennessä 5 kertaa.

Tarkastuslautakunnan tehtävät muodostuvat kuntalain 121§:n ja kaupungin hallintosäännön 71-77§:ien edellyttämien tehtävien mukaan. Tarkastuslautakunnalle määritellyt tehtävät ovat:

1. Valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat
2. Arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla
3. Arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää
4. Huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta
5. Valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi
6. Valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi

2.1. Tarkastuslautakunnan kokoonpanot

Tarkastuslautakunnan kokoonpanot ovat esitettyinä seuraavissa taulukoissa. Kokouksiin osallistumiskerrat ovat suluissa, Kesällä 1.8.2021 aloittaneen tarkastuslautakunnan ensimmäiseen kokoukseen osallistuivat myös tarkastuslautakunnan varajäsenet. Tarkastuslautakunta kokoontui vuonna 2021 seuraavasti: 31.7.mennessä 8 kertaa ja 1.8.-31.12. välisenä aikana 5 kertaa.

Tarkastuslautakunnan kokoukset on järjestetty hybridikokouksina, joten niihin on ollut mahdollista osallistua myös etäyhteyden kautta. 1.8.2021 jälkeen pidettyihin tarkastuslautakunnan kokouksiin on tarkastuslautakunnan jäsenten osallistumisprosentti ollut 100 eli joko varsinainen jäsen tai varajäsen on ollut läsnä kokouksessa.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano 1.1.-31.7.2021:

<u>Varsinainen jäsen</u>	<u>Henkilökohtainen varajäsen</u>
Laaksonen Jukka, pj (8)	Härmäaho Hannu
Kiviniemi Sanni, vpj (8)	Paljakka Anne
Boenisch Maiju (8)	Ojala Jouni
Heinonen Sampsa (7)	Hongisto Jaana
Kuusinen Anne	Pinta Johanna
Mikkola Hannes (8)	Kuusisto Raimo
Riuttaskorpi Antti	Kraama Markku (8)

Tarkastuslautakunnan kokoonpano 1.8.-31.12.2021:

<u>Varsinainen jäsen</u>	<u>Henkilökohtainen varajäsen</u>
Pulliainen Markku, pj (5)	Hämäläinen Juhani
Heinonen Riina, vpj (3)	Mikkola Hannes (3)
Boenisch Maiju (5)	Piironen Hanna-Mari
Helander Mimosa (5)	Ollilainen Suvi (1)
Kannisto Kimmo (5)	Kannisto Liisa (1)
Nummela Henri (5)	Uusitalo Ilari
Ollila Riikka (5)	Huhti Elina

Henri Nummelalle on myönnetty ero tarkastuslautakunnan jäsenyydestä ja tilalle valtuusto on 9.5.2022 valinnut Sakari Kojon.

Tarkastuslautakunnan esittelijänä on toiminut 31.7.2021 saakka puheenjohtaja Jukka Laaksonen ja 1.8.2021 alkaen Markku Pulliainen. Teknisenä valmistelijana ja sihteerinä on toiminut Sami Männistö koko vuoden 2021 ajan.

Hallinnon ja talouden tarkastajana on toiminut KPMG Julkistarkastus Oy, jonka kanssa on tehty sopimus kaupungin ja sen konserniyhteisöjen tarkastuksista vuosille 2019-2022 (+ optiovuodet 2023-2024). Vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT Mikko Luoma. Tarkastusryhmän jäseninä ovat toimineet: Meri Rasehorn-Luumi, Anne Salminen ja Reetta Vataja. Tilintarkastaja on raportoinut suorittamistaan tarkastuksista tarkastuslautakunnalle ja antanut kuntalain 125§:n mukaisen tilintarkastuskertomuksen edelleen kaupunginvaltuustolle toimitettavaksi.

2.2. Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet

Tarkastuslautakunta on todennut varsinaisten jäsentensä osalta esteellisyydet seuraavasti:

- Markku Pulliainen on esteellinen kaupunginhallituksen arviointiin (31.7.2021 saakka)
- Riina Heinonen on esteellinen kaupunginhallituksen arviointiin (31.7.2021 saakka)
- Riina Heinonen on esteellinen sivistyslautakunnan arviointiin
- Riina Heinonen on esteellinen hyvinvointivaliokunnan arviointiin (31.7.2021 saakka)
- Riina Heinonen on esteellinen kaavatoimikunnan arviointiin (31.7.2021 saakka)
- Riikka Ollila on esteellinen elinympäristölautakunnan arviointiin
- Maiju Boenisch on esteellinen kaavatoimikunnan arviointiin
- Kimmo Kannisto on esteellinen arvioimaan Loimaan Vesi -liikelaitosta
- Sakari Kojo on esteellinen arvioimaan hyvinvointilautakuntaa 1.8.2021 alkaen

Tarkastuslautakunta on huomionnut esteellisyydet arviointikertomusta laatiessaan.

2.3. Tarkastuslautakunnan toiminta vuonna 2021

Tarkastuslautakunta on laatinut itselleen valtuustokaudelle 2021-2025 arviointisuunnitelman, jota käytetään lautakunnan toiminnan perusohjeena. 1.8.2021 aloittanut tarkastuslautakunta kuuli kokouksessaan 24.8.2021 arvioinnin asiantuntija Annastiina Holmbergin (KPMG) esityksen arviointisuunnitelman laatimisesta.

Tarkastuslautakunnan 31.7.2021 asti toiminut kokoonpano kävi tutustumassa Loimaan Veden toimintaan ja tutustui etäyhteydellä Loimaan Vuokra-asunnot Oy:n ja Hulmin Huolto Oy:n toimintoihin. 1.8.2021 aloittanut tarkastuslautakunnan kokoonpano sai Loimaan Vuokra-asunnot Oy:n ja Hulmin Huolto Oy:n edustajat vieraakseen tarkastuslautakunnan kokoukseen 15.12.2021.

Tarkastuslautakunta on kokouksissaan kuullut vuoden 2021 aikana Loimaan Vesi- liikelaitosta (Ari Kaunisto), Hulmin Huolto Oy:tä (Hanna Rannanperä) ja Loimaan Vuokra-asunnot Oy:tä (Taina Suvila), sosiaali- ja terveystalouden johtoa (Timo Hokkanen, Jari Välimäki, Sari Koistinen), sivistyspalvelualan johtoa (Manne Pärkö ja Heikki Vainio), tekninen- ja ympäristöpalveluala johtoa (Pekka Rouhiainen, Pekka Kaasalainen, Juho Pietilä), pääluottamusmiehiä (Pia Laaksonen (Tehy), Harri Laukkanen (JUKO/OAJ), Markku Lehtinen (JHL), Jenni Pääatalo (Super) ja Outi Friberg (Jyty)) sekä lisäksi kaupungin johtoa (Jari Rantala, Sari Laine).

3. Tarkastuslautakunnan keskeisimmät havainnot

Tarkastuslautakunta toteaa, että vuoden 2021 tilinpäätösasiakirja on kehittynyt entistä luettavampaan ja selkeämpään muotoon, mistä kiitos kaupungin hallinnolle. Arviointikertomukseen on kuitenkin kertynyt useita huomioita ja kommentteja epäselvyyksistä, mahdollisista virheellisyyksistä ja tilinpäätöksestä poisjääneistä asioista.

Jotta tilinpäätöskirja olisi yhtenäinen, tulisi kaupungin tunnuslukuihin sivulle 17 lisätä myös muutosprosentit. Muutosprosentit antaisivat selkeämmän kuvan tapahtuneesta muutoksesta vuoteen 2020. Toivoisimme myös konsernin tilinpäätöksen (kohta 1.7.5.) taulukoihin lisäyksenä muutosluvut euromääräisenä ja prosentteina.

Tilinpäätöksessä sivulla 21 henkilöstömäärän muutosta koskevassa taulukossa on käytetty 1.1.2021 lukuina vuoden 2019 henkilöstömääriä. Tästä aiheutuu virhe sarakkeeseen "Erotus".

Tilinpäätöksessä on talousarvion ja tilinpäätöksen toteuman väliset poikkeamaprosentit ilmoitettu virheellisesti kaikkien toimialojen kohdalla. Taulukoissa on otsikkona "Poikkeama %", mutta ilmoitettu luku on oikeasti toteumaprosentti. Tilinpäätöksessä tulisi näkyä oikein lasketut poikkeamaprosentit. Tähän on myös viime vuoden arviointikertomuksessa kiinnitetty huomiota.

Hallintosäännössä (kohta 1.2.) mainitaan vuonna 2017 edellisen valtuuston tekemä hallintosäännön muutos lautakuntamallista valiokuntiin, mutta ei sitä, että valtuustokauden lopussa 2021 tehtiin uusi hallintosäännön muutos ja siirryttiin takaisin lautakuntamalliin. Tämä olisi tärkeää mainita. Muutenkin tekstissä palvelualuejen tarkastelussa puhutaan vielä valiokunnista. Otsikkotasolla ne olisi ollut hyvä vaihtaa selkeyden vuoksi esimerkiksi muotoon "2.5. Hyvinvointivaliokunta/hyvinvointilautakunta", jolloin vaihdos lautakuntamalliin näkyisi selvästi tilinpäätösasiakirjassa.

Kohdan 1.4. tekstissä sivulla 19 mainitaan arvonalentumisia lisätyksi poistoihin 225 000 €. Tilinpäätöskirjasta ei selviä, mistä nämä koostuvat? Myös sivulla 26 kohdassa 1.5.1. mainitaan satunnaiset erät 322 000 € eikä sitä selitetä tekstissä lainkaan.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota kohdassa "1.7. KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS" siihen, että yhtiöiden hallitusten jäsenten ja varajäsenten nimelistat puuttuvat. Konsernin tuloslaskelmassa ja tunnusluvuissa olisi hyvä olla selkeyden vuoksi myös euromääräiset erot ja muutosprosentit.

Elinympäristölautakunta on tehnyt EU-kynnysarvon ylittävistä hankintasopimuksista eli palvelujen ostoista hyvän listauksen sivulla 108. Tällainen listaus antaa selkeän kuvan, mitä ja mistä kaupunki ostaa elinympäristöpalvelualan palveluja. Tarkastuslautakunta rohkaisee muitakin palvelualueja tähän, jos se suinkin on mahdollista.

Sivulla 143 Tuloslaskelman liitetiedoissa (kohta 8.4.) mainitaan satunnaisia kuluja 322 000 e. Mikä on Varsinais-Suomen koulutuskuntayhtymä? Tarkoitetaanko tällä Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymää? Onko siltä ostettu jotain koulutuspalveluja vai mistä varsin merkittävä summa (322 000 e) muodostuu?

Kaupungin henkilöstössä on ollut vaihtuvuutta ja erityisesti tekninen- ja ympäristöpalveluala sekä sosiaali- ja terveystaloudet ovat kärsineet henkilöstöresurssipulasta, jonka mahdollisia syitä tulisi pohtia laajemmin.

4. Kaupungin talous

4.1. Taloudellinen asema ja kehitys

Loimaan kaupungin virallinen tuloslaskelma on Loimaan kaupungin ja Loimaan Vesi-liikelaitoksen tulosten yhdistelmä. Tuloslaskelman toteutumisvertailun mukaan **toimintatuotot** olivat 19,3 milj. euroa (nousua vuodesta 2020 7,4 %). Tämä on 0,3 milj. euroa alkuperäistä talousarviota enemmän. Talousarvion toimintatuottoja vähennettiin 2,0 milj. euroa, josta myyntituottoja 1,3 milj. euroa. Toimintatuotot toteutuivat 2,3 milj. euroa suurempana kuin muutetussa talousarviossa, kun tukina ja avustuksina saatiin 2,2 milj. euroa muutettua talousarviota enemmän. Vuoteen 2020 verrattuna toimintatuottoja kertyi yhteensä 1,3 milj. euroa enemmän. Tukia ja avustuksia saatiin 2,4 milj. euroa enemmän.

Toimintakulut olivat 116,8 milj. euroa ja kasvoivat vuoteen 2020 verrattuna 8,1 milj. euroa. Toimintakulut ylittivät alkuperäisen talousarvion 2,6 milj. eurolla. Toimintakuluihin tehtiin 0,9 milj. euron lisäys, jolloin toteutuma oli 1,7 milj. euroa suurempi kuin muutettu talousarvio. Toimintakuluista suurin oli palvelujen ostot, jotka nousivat edelliseen vuoteen verrattuna 4,6 miljoonalla eurolla ollen 55,2 miljoonaa euroa (nousua 9,2 %). Toiseksi suurin toimintakulu oli henkilöstömenot, jotka nousivat edelliseen vuoteen verrattuna 2,7 miljoonaa ollen 46,35 miljoonaa euroa. Talousarvion ylitykset muodostuivat suurimmalta osin kuitenkin avustuksista 0,63 milj. euroa, muista toimintakuluista 0,33 milj. euroa sekä aineista, tarvikkeista ja tavaroista 0,32 milj. euroa (lisäys vuoteen 2020 verrattuna 11,3 %). Palveluiden ostot ja henkilöstökulut ylittyivät 0,2 milj. euroa.

Toimintakate oli yhteensä -97,5 milj. euroa ja toteutui 0,6 milj. euroa muutettua talousarviota alhaisempana. Vuonna 2020 toimintakate oli -90,7 milj. euroa, joten toimintakate heikkeni 6,8 milj. euroa.

Verotuloja kertyi 60,0 milj. euroa, mikä ylitti muutetun talousarvion 1,4 milj. eurolla. Alkuperäiseen talousarvioon lisättiin verotuloja 2,7 milj. euroa. Vuonna 2020 verotulojen kertymä oli 55,9 milj. euroa, joten verotulot kasvoivat 4,1 milj. euroa edellisvuoteen verrattuna (vuonna 2020 kasvoi 1,5 milj. euroa). Yhteisöverot kasvoivat viime vuoteen verrattuna 1,9 milj. euroa ja olivat 0,9 milj. euroa enemmän kuin muutetussa talousarviossa. Kunnallisverot kasvoivat 1,9 milj. euroa ja toteutuivat 0,4 milj. euroa suurempana ja kiinteistövero kasvoi 0,4 milj. euroa ja toteutui 0,1 milj. euroa suurempana kuin muutetussa talousarviossa.

Valtionosuuksia maksettiin kaupungille 44,9 milj. euroa (vuonna 2020: 47,5 milj. euroa) ja niitä oli 100 000 euroa vähemmän kuin muutetussa talousarviossa. Vuoteen 2020 verrattuna valtionosuuksia maksettiin 2,6 milj. euroa vähemmän (vuonna 2020 6,5 milj. euroa enemmän).

Käyttötulot eli toimintatuotot, verotulot ja valtionosuudet kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 2,9 milj. euroa (vuonna 2020 kasvua 5,8 milj. euroa) ja toimintakulut kasvoivat 8,1 milj. euroa (vuonna 2020 vähennys 5,4 milj. euroa).

Vuosikate oli 7,5 milj. euroa, mikä on 5,2 miljoonaa vähemmän kuin edellisenä vuonna (vuonna 2020: 12,78 milj. euroa). Se ylitti muutetun talousarvion 1,9 milj. eurolla.

Tilikauden tulos toteutui 2,8 miljoonaa euroa ylijäämäisenä, mikä oli 1,3 miljoonaa muutettua talousarviota enemmän. (Vuonna 2020: 7,7 milj. euroa ylijäämäinen). Ylijäämäiseen tulokseen vaikuttivat arvioitua suuremmat verotulot (nousua vuodesta 2020 oli 4,1 miljoonaa euroa) sekä erikoissairaanhoidon arvioitua pienemmät palveluostot (2,4 miljoonaa euroa vuoden 2021 talousarviosta).

Seuraavassa taulukossa on verrattu kaupungin taloutta vuosina 2020–2021 Manner-Suomen kuntien ja Loimaan kaupungin kokoluokan kuntien keskiarvoihin neljän tunnusluvun valossa.

	Toimintakate		Verotulot		Valtionosuudet	
	€/asukas		€/asukas		€/asukas	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Manner-Suomi	-5 673	-5 905	4 329	4 618	2 000	1 831
5 000 - 20 000 asukasta	-6 088	-6 340	3 902	4 130	2 830	2 676
Loimaan kaupunki	-5 751	-6 237	3 545	3 843	3 009	2 872

Lähde: Suomen Kuntaliitto. Vuosi 2021 on ennakkotieto.

	Vuosikate €/asukas		Vuosikate % poistoista		Lainakanta €/asukas	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Manner-Suomi	740	646	170 %	150 %	3 458	3 476
5 000 - 20 000 asukasta	696	507	174 %	133 %	3 491	3 497
Loimaan kaupunki	810	481	250 %	170 %	2 571	2 074

Lähde: Suomen Kuntaliitto. Vuosi 2021 on ennakkotieto.

Vuosikatteella mitattava tulorahoitus on pienentynyt koko maassa vuoteen 2020 verrattuna, myös Loimaan kaupungin osalta. Vuoden 2020 vahvaa poikkeuksellista vuosikatetta voidaan osaltaan selittää mittavilla koronatukipaketeilla, joita ei vastaavassa mittaluokassa jaettu vuonna 2021. Valtionosuudet asukasta kohden pienenevätkin vuonna 2021 koko maan osuuden osalta. Sen sijaan verotulot asukasta kohden kasvoivat vuonna 2021, mikä osaltaan vaikutti siihen, että vuosikate säilyi valtionosuuksien pienentymisestä huolimatta suhteellisen vahvana. Vuoden 2021 osalta Loimaan vuosikate on alle Manner-Suomen kuntien ja vertailuryhmän tason. Poistoihin suhteutetun vuosikatteen osalta Loimaan kaupunki on vuoden 2020 tapaan ylittänyt muiden kuntien keskiarvon myös vuonna 2021. Lainakanta per asukas on Loimaan kaupungin osalta sekä alle maan keskiarvon että alle vertailukuntien.

4.2. Talouden tasapainottamistarve ja toimenpiteet

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, on tarkastuslautakunnan kuntalain mukaan arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyyttä.

Loimaan kaupungin vuosien 2021–2023 taloussuunnitelma sisältää merkittäviä tasapainotus- ja palvelujen sopeuttamistoimia. Niiden valmistelu aloitettiin talousarvion 2019 valmistelun yhteydessä. Taloussuunnitelmaa on työstetty niin, että vuonna 2023 taseen tulos olisi ylijäämäinen.

Kuntalain mukaan toimintakertomuksessa tulee tehdä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyydestä talouden tasapainottamiseksi. Toimintakertomuksen kohdassa 1.8 on käsitelty kaupungin talouden tasapainottamista.

Vuonna 2019 taseessa oli kertynyttä alijäämää 7,6 milj. euroa, joka vuoden 2020 tuloksen myötä muuttui 0,13 milj. euroa ylijäämäiseksi. Siten tavoiteltu ylijäämä saavutettiin niukasti jo vuonna 2020 ja vuonna 2021 taseen ylijäämä vahvistui. Loimaan kaupungin ja Vesi-liikelaitoksen vuoden 2021 tilikauden tulos on 2,8 milj. euroa ylijäämäinen ja taseen kertynyt ylijäämä kasvoi 3,0 milj. euroon. Taloudelliseen tulokseen ovat vaikuttaneet saadut tuet ja avustukset sekä verotulojen suurempi kertymä. Kuntalain edellyttämää tasapainottamisvaadetta ei näin ollen ole.

Tase on saatu ylijäämäiseksi, mutta koronapandemian, Ukrainan sodan ja inflaation vaikutukset sekä korkojen nousupaine voivat vaikuttaa talouden kehittymiseen. Sopeuttamistoimia ja tasapainottamisohjelman toteutumista on hyvä jatkaa edelleen sekä seurata aktiivisesti ja tarvittaessa arvioida uudelleen tilanteiden muuttuessa.

4.3. Kuntakonsernin ohjaus ja valvonta sekä konserniyhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan on arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset tavoitteet toteutuneet myös kuntakonsernissa. Vastaisuudessa on talousarviota valmisteltaessa perusteltua kiinnittää huomioita erityisesti siihen, että myös kaikille konserniin kuuluville tytäryhtiöille asetetaan tavoitteet. Tavoitteiden avulla valtuustolla on näin mahdollisuus toteuttaa omistajaohjausta asianomaisen yhteisölainsäädännön sallimissa rajoissa.

Kaupunginhallitus päätti maaliskuussa 2021, että omistajaohjauksen tuloksellisuusarviointi laaditaan kevään 2021 aikana. Tuloksellisuusarviointi toteutettiin ulkopuolisen arvioitsijan toimesta ja se käsiteltiin kaupunginhallituksessa ja kaupunginvaltuustossa toukokuussa 2021. Jatkossa talousarviossa asetettavia konsernitavoitteita täsmennetään ja niiden toteutumista raportoidaan kokonaisvaltaisemmin myös tilinpäätöksessä. Lisäksi konserniohje päivitetään vastaamaan kuntalain 47 § määräyksiä konserniohjeen vähimmäissisällöstä.

Konsernin omavaraisuusaste oli 45,85 % (2020: 41,80 %). Konsernin lainakanta on 2 819,4 €/asukas, mikä on 579 euroa vähemmän per asukas edelliseen vuoteen verrattuna (2020: 3 399 €/asukas).

5. Investoinnit

Loimaan kaupungin ja Vesi-liikelaitoksen investointimenot olivat vuonna 2021 yhteensä 4,1 milj. euroa (2020: 3,6 milj. euroa), joka jäi muutetusta talousarviosta 2,5 milj. euroa. Vuonna 2020 investointimenot jäivät talousarviosta 1,4 milj. euroa. Investointimenot ovat yhteensä kasvaneet 0,5 milj. euroa edellisvuoteen verrattuna. Investointituloja oli yhteensä 27 000 euroa (2020: 71 000 euroa).

Kaupungin investointimenot olivat investointiosan mukaan 1,9 milj. euroa vuonna 2021 (Vuonna 2020: 2,87 milj. euroa), mikä jäi 1,74 milj. euroa muutettua talousarviota pienemmäksi. Investointimenot laskivat edelliseen vuoteen verrattuna 1,34 milj. euroa. Osa investointihankkeista on jäänyt toteuttamatta ja niiden kohdalla on nostettu esiin, että syynä on resurssipula. Investointitulot laskivat edelleen ja jäivät talousarviosta 127 000 euroa vajaaksi. Vuoteen 2020 verrattuna investointitulot laskivat 47 000 euroa. Kaupungin merkittävin investointi oli Myrskylinnan alueen peruskorjaus.

Loimaan kaupunki	TP 2020	TA + M 2021	TP 2021	Poikkeama	Käyttö %
Investointimenot	-2 874 748	-3 642 000	-1 901 744	1 740 256	52,2 %
Investointitulot	70 875	150 000	23 477	126 523	15,7 %
Investoinnit netto	-2 803 872	-3 492 000	-1 878 267	1 613 733	53,8 %

Loimaan Vesi -liikelaitoksen vuoden 2021 investointimenot olivat 2,2 milj. euroa (Vuonna 2020: 0,7 milj. euroa), mikä jäi 0,7 milj. euroa talousarviota pienemmäksi. Investointimenot kasvoivat vuoteen 2020 verrattuna 1,5 miljoonaa euroa. Investointituloja ei ollut talousarviossa, mutta toteutuma oli vähän yli 3 000 euroa. Loimaan Vesi investoi uuteen toimisto- ja varistorakennukseen.

Vesi-liikelaitos	TP 2020	TA 2021	TP 2021	Poikkeama	Käyttö %
Investointimenot	-689 429	-2 925 000	-2 197 130	727 870	75,1 %
Investointitulot	0	0	3 243	3 243	
Investoinnit netto	-698 429	-2 925 000	-2 293 887	731 113	78,4 %

Loimaan kaupunginvaltuuston päätösten mukaiset investoinnit laahaavat perässä ja osa määrärahoista on jopa peruttu. Vuoden 2021 investointien toteuma oli n. 54 %. Loimaan kaupungin palveluksessa syksyllä 2021 aloittaneen teknisen johtajan, Antti Kortteen mukaan investointien toteutumisasteen tulisi olla noin 80 %, jotta toteutuminen olisi hyvällä tasolla. Täysin 100 %:n toteutuma on käytännössä erittäin harvinaista, sillä usein hankkeisiin tulee viivästyksiä ja mahdollisia lisätöitä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteivätkö investoinnit lainkaan toteutuisi, vaan aikataulut voivat venyä.

Syitä Loimaan investointien toteutumatta jäämiseen on useita, mutta yksi suuri tekijä on resurssipula. Teknisellä- ja ympäristöpalvelualalla on useita rekrytointeja tekemättä ja vakansseja täyttämättä. Osaavien henkilöiden saaminen palkkalistoille on vaikeaa. Myös henkilöstövaihdokset ovat aiheuttaneet viiveitä investointien läpiviemiselle. Investointihankkeiden kulusta oleva ohje on vuodelta 2009. Tämä on otettu päivitettäväksi.

Osittain on myös tapahtunut niin, että tiukassa taloustilanteessa kaupungin johdossa on katsottu tärkeämmiksi priorisoida tulevia muutoksia ja niiden valmistelua sosiaali- ja terveystaloudella nyt kuin resursoida joitain investointeja.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota etenkin pitkään "roikkumassa" olleisiin hankkeisiin, joihin on budjetoitu varat useana vuonna. Tällaisia ikuisuusprojekteja näyttää olevan etenkin Metsämaan pienpuhdistamo sekä Mäenpään silta. Lautakunnan mielestä molemmat investointihankkeet olisi toteutettava mahdollisimman pian. Mikäli investoinnit viivästyvät seuraaville vuosille, tulee niistä löytyä päätökset vastuullisilta toimielimiltä. Myös kaikkien investointien määrärahojen poistoista on löydettävä perusteet ja päätökset. Tarkastuslautakunta ehdottaa, että tehtäisiin selvitys meneillään olevista investoinneista, viivästymisistä ja mahdollisista peruutuksista päätöksineen.

6. Kuntalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet

Kuntalain kunnan strategiaa koskevassa pykälässä 37§ edellytetään kuntalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien edistämistä ja kuntalain 22 §:ssä sanotaan, että kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä tulee olla mahdollisuus vaikuttaa kunnan toimintaan. Loimaalla järjestettiin osallistuvan budjetoinnin kampanja keväällä 2021. Kaikki yli 12-vuotiaat saivat esittää ideoita ja ehdotuksia varatun rahasumman (10.000 €) käyttötarkoituksista.

Osallistuva budjetointi toteuttaa kaupungin strategian mukaisia vuoropuhelun periaatteita kuntalaisten ja päätöksentekijöiden välillä. Osallistuvan budjetoinnin tavoitteena on edistää kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksia, vahvistaa yhdenvertaisuutta sekä lisätä kuntalaisten ymmärrystä kaupungin toiminnasta. Osallistuvan budjetoinnin ehdotuksen voitti frisbeegolf-radan rakentaminen Juvan alueelle, josta kaupunginhallitus päätti 14.6.2021 kokouksessaan.

Osallistuvan budjetoinnin asukastilaisuus pidettiin 12.10.2021 Sarka-museolla. Tilaisuudessa esiteltiin Loimaan kaupungin kokonaistilannetta, lautakuntien esityksiä tulevalle vuodelle 2022 ja suunnitelmavuosille 2023-2024 sekä sitä, miten talous saadaan pysymään tasapainossa.

7. Vuoden 2021 tilinpäätös, johtopäätökset

TYKS Loimaan sairaalan akuutti kuntoutusosasto 2:sen lopettamisesta 1.2.2021 on tilinpäätöksessä vain pieni maininta, vaikka kyseessä on sosiaali- ja terveystalouden toimintaan suuresti vaikuttava toimenpide. Säästöyistä suljetusta osastosta maksetaan edelleen Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirille vuokraa, vaikka tilat ovat suurimmaksi osaksi tyhjillään. Osasto on hyväkuntoinen ja vuode-

osastopaikkojen tarve koko Varsinais-Suomen alueella on suuri. Tilinpäätöksessä mainitaan osaston sulkemisen nettovaikutukseksi 600 000 euroa, mikä johtuu ilmeisesti henkilöstökulujen vähentymisestä. Tavoitellun määräisiä säästöjä ei kuitenkaan saavutettu, kun melkein tyhjästä osastosta maksetaan edelleen täyttä vuokraa. Lisäksi on palvelualan talouden tasapainottamisesityksenä suunnitelmavuosille 2023-24 mainittu "Erikoissairaanhoidon vaikuttavuuden parantaminen", molemmille vuosille 1,0 miljoonaa euroa. Olisi hyvä selvittää tarkemmin, mitä nämä vaikuttavuuden parantamistoimet käytännössä ovat.

Loimaan kaupungin työttömyysaste kasvoi vuonna 2020 usean kohenevan vuoden jälkeen, mutta 2021 se taas laski 12,1 prosentista 8,9 prosenttiin. Työvoima kuitenkin väheni 65 henkilöllä (1 %). Myös asukasmäärä laski vuonna 2021 (vähenemä noin 150 asukasta). Sen ei voida sanoa olleen tavoitteiden mukaista. Tammikuussa 2019 kaupunginvaltuuston päättämät strategiset tavoitteet asukkaiden hyvinvoinnin ja alueen elinvoiman parantamiseksi ovat monilta osin hankalasti mitattavissa, mutta kuitenkin useiden tunnuslukujen (mm. asukasluvun kehitys, työttömyysaste, investointien alhainen toteuma-aste, resurssipula erityisesti sosiaali- ja teknisellä alalla...) valossa näitä tavoitteita olisi voitu toteuttaa varmasti paremmin.

Loimaan kaupungin ja Loimaan Vesi -liikelaitoksen lainakannan on todettu olevan 2 775 €/asukas, kun taas konsernin lainojen 2 819 €/ asukas. Tämä 2 819 € on siis kokonaisuutena kaupungin lainojen osuus asukasta kohden. Lainojen erotusta (700 000€) ei ole selitetty eikä sitä suoraan löydy tilinpäätöksestä, vaan vaatii laskemista. Kaupungin ja Veden leasing-vastuita ei näissä luvuissa ole huomioitu.

Loimaan kaupungin ja Loimaan Vesi -liikelaitoksen välisen velan lyhennyksestä (930 000€) ei löydy selkeää merkintää Loimaan kaupungin tilinpäätöksestä, vaikka Loimaan Veden tilinpäätöksessä tämä on esitetty.

Yhteenvetona tarkastuslautakunta toteaa, että kaupungin tuloslaskelma näyttää hyvältä. Tähän on suurelta osin vaikuttanut valtionosuudet ja korona-avustukset, erikoissairaanhoidon käytön alenema sekä verotulojen nousu.

8. Vuoden 2020 arviointikertomuksen toimenpide-esitysten toteutuminen

Tarkastuslautakunta on vuoden 2020 arviointikertomuksessaan kiinnittänyt huomiota siihen, että eri toimielinten kokouskertoja eikä osallistumisaktiivisuutta ole tilinpäätöskirjassa mainittu. Myöskään vuoden 2021 tilinpäätöksessä näitä tietoja ei löydy. Parannusta on tullut sen verran, että nyt toimintakertomuksessa mainitaan melkein kaikki kaupungin lautakuntien, johtokuntien, toimikuntien ja neuvostojen kokoonpanot. Kuitenkin keskusvaalilautakunnan ja sen alaisten vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien jäsenten nimet puuttuvat. On hyvä, että kuntalaiset saavat tiedon, ketkä ovat eri luottamustoimissa. Tämä tuo kuntademokratiaan avoimuutta ja parantaa kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksia.

Vuoden 2020 toimenpide-esitykseen tilinpäätösasiakirjan taulukoiden prosenttien paikkansapitävyys ei ole tullut parannusta. Edelleen poikkeamaprosentit taulukoissa ovat oikeasti toteutumaprosentteja. Tarkastuslautakunta toivoo tähän vihdoinkin muutosta.

Tarkastuslautakunta on tyytyväinen siihen, että vuoden 2020 arviointikertomuksessa tehdyt toimenpide-esitykset ovat suurelta osalta toteutuneet, varsinkin sähköisiä ratkaisuja on hyödynnetty paremmin ja tilinpäätösasiakirjan alkuun on lisätty tiivistelmä tunnusluvuista.

9. Hallintopalveluala

9.1. Kaupunginvaltuusto

Kaupunginvaltuusto on kaupungin ylin päättävä elin. Valtuuston tehtävät on määritelty kuntalaissa, § 14. Vuonna 2021 järjestettiin kuntavaalit, jotka pidettiin koronatilanteen takia poikkeuksellisesti 13.6.2021. Uusi valtuustokausi alkoi elokuun alussa. Loimaan valtuustossa oli ennen kuntavaaleja 43 jäsentä ja niiden jälkeen 37 valtuutettua seitsemästä eri ryhmittymästä, jotka muodostavat kuusi valtuustoryhmää. Kaupunginvaltuuston kokoukset pidettiin koronapandemian vuoksi hybridikokouksina. Kokouksia oli vuoden 2021 aikana 9 kpl. Lisäksi pidettiin kaksi valtuustoseminaaripäivää. Kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan 24.5.2021 hallintosäännön muutoksessa siltä osin, että valiokuntamallista siirryttiin takaisin lautakuntamalliin. Kaupunginvaltuuston toimintakulut olivat 70 700 euroa, ja ne ylittyivät 21 150 euroa talousarvioon nähden. Toimintakertomuksesta ei selviä, miksi toimintakulut nousivat noin merkittävästi vuonna 2021. Tarkastuslautakunnalle ei selvinnyt, aiheuttivatko kokousten pitäminen hybridinä ja niihin liittyvät kokousjärjestelyt ylimääräisiä kustannuksia.

9.2. Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan toimintakulut vuonna 2021 olivat 26 400 euroa. Tämä alitti alkuperäisen talousarvion 5 500 eurolla, koska koronapandemian vuoksi tarkastuslautakunta ei käyttänyt koulutukseensa varattuja määrärahoja kuin yhteen hybridinä pidettyyn tilaisuuteen syksyllä 2021. Siihenkin osallistui vain osa lautakunnan jäsenistä. Tarkastuslautakunta kokoontui 13 kertaa vuonna 2021. Kokoukset järjestettiin hybridimallilla.

9.3. Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunta oli vastuussa kuntavaalien organisoinnista kesäkuussa 2021 sekä aluevaaleista tammikuussa 2022. Keskusvaalilautakunnan toimintakate oli 39 100 euroa. Keskusvaalilautakunta kokoontui 9 kertaa vuoden 2021 aikana. Tilinpäätösasiakirjassa tulee mainita keskusvaalilautakunnan, vaalilautakuntien ja -toimikuntien jäsenet ja varajäsenet.

9.4. Kaupunginhallitus

Kaupunginhallitus kokoontui vuonna 2021 yhteensä 22 kertaa. Hallituksen kokoukset olivat koronapandemian vuoksi hybridikokouksia. Kaupunginhallituksen (konsernijohto ja elinvoima) toimintakulut ylittivät 467 000 eurolla budjetoidun talousarvion. Tämä johtui mm. työterveyshuollon kasvaneista kuluista, asiantuntijapalvelujen ostoista, atk-kuluista, henkilöstökulujen ylittymisestä sekä työllisyystoiminnan Kelalle maksettavaan kuntaosuuteen muutetussa talousarviossa arvioidun euromäärän ylittymisestä.

Kaupunginhallituksen toimintakate (=nettokulut) heikkeni huomattavasti eli noin 724 260 € tai 11,1 % vuodesta 2020. Alkuperäiseen talousarvioon nähden kulut ovat kasvaneet jopa 974 000 € eli 13,4 % ja muutettukin talousarvio ylittyi 467 000 € tai 6,9 %. Taulukossa mainitut poikkeamaprosentit ovat oikein: toimintatuotot 8,0 %, toimintakulut 5,6 % ja toimintakate 6,9 %.

Konsernijohto

Konsernijohtoon toimintakate on vuoteen 2020 verrattuna vähän heikentynyt ja muutettuun talousarvioon nähden kasvua on 7,7 %. Huomattavaa on, että toimintatuotot ovat kasvaneet hieman

vuodesta 2020 ja ovat huomattavasti lähempänä muutettua talousarviota kuin edellisenä vuonna. Tämä johtuu lähinnä siitä, että talousarvion tuotto-odotukset olivat pienemmät. Poikkeamaprosentit ovat oikein laskettuna: toimintatuotot 8,4 %, toimintakulut 6,7 % ja toimintakate 7,7 %.

Strategisten tavoitteiden toteutuminen on esitetty hyvin taulukossa. Tavoitteet "kaupungin sisäisten asiointi- ja liikenneyhteyksien kehittäminen" ja "henkilöstöpolitiikan linjausten ja ohjeistuksen päivittäminen kaupunkistrategian mukaisiksi" eivät ole toteutuneet. Myöskään konsernin sisäisiä menettely- ja toimintatapoja ei ole päivitetty. Lisäksi palvelujen sopeuttamis- ja talouden tasapainotus-toimenpiteet eivät toteutuneet koronan takia suunnitellusti, mutta koronatukien ansiosta tase on ylijäämäinen. Osittain on toteutunut kaksi kohtaa.

Tarkastuslautakunta on esittänyt jo useana vuonna arviointikertomuksissa, että kaupunginhallitus antaisi ostopalveluista selvityksen. Niitä ei edelleenkään ole avattu tilinpäätöksessä, vaikka "Talousvaikutukset ja talouden tasapainotukseen liittyvät perustelut" -kohdassa on mainittu toimenpiteenä vuodelle 2021 "Ostopalvelumenojen tarkastaminen ja edullisuusvertailu". Myöskään ehdotettua ostopalveluiden vaikutuksen arviointia kaupungin työntekijöiden asemaan ei ole tehty.

Taloustyöryhmä on mainittuna vain lautakuntien ja johtokuntien jäsentietojen kohdalla, mutta sen toiminnasta ei ole mitään mainintaa konsernin johdon kohdalla.

Elinvoima

Elinvoima-alan toimintakate (=nettokulut) heikkeni 11,6 % vuodesta 2020. Verrattuna alkuperäiseen talousarvioon tulos oli 8,0 % huonompi ja korjattuun talousarvioonkin 5,0 %. Taulukon poikkeamaprosentit ovat oikein: toimintatuotot 8,5 %, toimintakulut 2,6 % ja toimintakate 5,2 %.

Kaupunki käytti markkinointiin noin 13 500 € tai 15,7 % vähemmän kuin budjetoitu. Ero ei ole euroissa niin suuri kuin suhteessa.

Työttömyyden kuntaosuusmaksut olivat vuonna 2021 noin 1,15 milj. euroa, mikä on n. 170 000 € tai 14,7 % enemmän kuin 2020. Olennaisissa perustiedoissa selvitetään KELA:lle maksettavaa kuntaosuuden määräytymistä. Siellä kerrotaan myös, että ns. rempparyhmän toimintaa laajennettiin palkkatukiryhmällä, jonka toimintaa on tarkoitus jatkaa kaupungin toimesta, vaikka kuntouttava työtoiminta siirtyy myöhemmin hyvinvointialueelle. Kelalle maksettava kuntaosuusmaksu työmarkkinatuesta ylittyi huomattavasti alkuperäisestä talousarviosta eli 25,5 %. Lisätalousarviossa myönnetty 170 000 euroakaan ei riittänyt, ylitys johtui pääosin pandemiasta.

Strategiset tavoitteet näyttävät toteutuneen muuten, mutta työmarkkinatuen kuntalistalla olleiden määrä ylittyi.

Elinvoima-alan alaisina toimivat kaavatoimikunta, elinvoimatoimikunta ja kylien neuvottelukunta on kyllä mainittu kohdassa "Toiminnan kuvaus", mutta niiden toiminnasta ei kerrota mitään toimintakertomuksessa.

10. Konserniyhtiöt ja muut osallisuudet

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan on myös arvioitava ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset tavoitteet toteutuneet myös kuntakonserneissa. Talousarviota valmisteltaessa on perusteltua asettaa konserni- ja tytäryhtiöille tavoitteet. Tavoitteiden avulla valtuustolla on mahdollisuus toteuttaa omistajaohjausta asianomaisen yhteisölainsäädännön sallimissa rajoissa.

Loimaan kaupunginhallitus on teettänyt omistajaohjauksen tuloksellisuusarvioinnin BDO Oy:llä, missä kaupungin omistajaohjauksen on koettu olevan sopivassa suhteessa kokoon ja tytäryhteisöjen toimintaan nähden. Omistajaohjauksen on todettu toteutuneen tytäryhteisöjen ja kaupungin koko huomioiden riittävällä tasolla, vaikka kehittämiskohteitakin on havaittu. Talousarviossa on asetettu yleisiä konsernitavoitteita ja osalle tytäryhtiöistä omia tavoitteita. Tavoitteiden toteutumista ei ole pääosin raportoitu tilinpäätöksessä. Hulmin Huolto Oy:tä ja Alastaro-kotia ei ole ohjattu talousarviossa asetettavien yhtiön liiketoiminnasta ja kaupunkistrategiasta johdettujen tavoitteiden kautta.

Loimaan kaupungilla on tytäryhteisöjä, kuntayhtymiä ja liikelaitoksia seuraavasti:

Liikelaitos	Omistusosuus
Loimaan Vesi-liikelaitos	100 %

Tytäryhteisö	Omistusosuus
Asunto- ja kiinteistöpoliittiset yhtiöt:	
Hulmin Huolto Oy	100 %
Kiinteistöosakeyhtiö Alastaro-koti	60 %
Kehitys Oy Kurittula	100 %
Kiinteistö Oy Loimaan Vuokra-asunnot	100 %
Kiinteistö Oy Telkantie 1	100 %
Energiapoliittinen yhtiö:	
Loimaan Kaukolämpö Oy	51 %

Kuntayhtymät	Omistusosuus
Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä	45,11 %
Varsinais-Suomen erityishuoltopiirin ky	5,98 %
Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin ky	5,09 %
Varsinais-Suomen liitto	3,55 %

Yleisinä havaintoina Loimaan kaupungin tilinpäätöksessä on myös konserniyhteisöjen ja muiden osallisuuksien kohdalla yli-/alijäämäisyyden ilmoittaminen. Ilmoitettaessa alijäämää, on luvun edessä "miinus"- merkki, joka ei tässä yhteydessä tekstiin kuulu. Jos asia ilmoitettaisiin pelkästään tuloksesta kertoen, olisi tuo miinusmerkintä oikein.

10.1. Tytäryhteisöt

Tytäryhtiöillä on omat hallitukset ja ne toimivat osakeyhtiölain alaisesti vastaten omasta toiminnastaan.

Kehitys Oy Kurittula

Kehitys Oy Kurittulalla ei ole ollut varsinaista toimintaa vuonna 2021. Loimaan kaupungin omistama Kehitys Oy Kurittula on ollut perustamassa Kiinteistö Oy Loimaan Yrityspuistoa, josta yksityiset osakkaat merkitsivät osake-enemmistön vuonna 2021. Kehitys Oy Kurittula osallistui kesällä 2021 toteutettuun Kiinteistö Oy Loimaan Yrityspuiston osakeantiin.

Hulmin Huolto Oy

Hulmin Huolto Oy hoitaa Loimaan Vuokra-asunnot Oy:n asuntojen vuokrauksen ja huolehtii myös kiinteistöjen huollosta. Hulmin Huolto Oy:n liikevaihto oli 702 14 6€ ja tulos 13 346 € plussan puolella. Liiketoiminnan kulut ovat kasvaneet edellisvuodesta 13,8 %. Vuokrahinnoittelua alueellisesti on mietitty, mutta tämä ei ole toteutunut. Hulmin Huolto Oy jakoi työntekijöilleen koronan vuoksi ylimääräisen korvauksen keväällä 2021. Korvaus oli selkeästi suurempi kuin kaupungin työntekijöilleen maksama koronakorvaus. Onko asiassa konsultoitu konsernijohtoa, kun kaupungin edustaja ei ole käyttänyt länäolo-oikeuttaan Hulmin Huollon hallituksen kokouksissa? Tarkastuslautakunta pyytää selvitystä yhtiön valvonnasta ja konserniohjeen noudattamisesta varsinkin koronakorvausiin ja palkankorotuksiin liittyen sekä siitä, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Kiinteistö Oy Loimaan Vuokra-asunnot

Kiinteistö Oy Loimaan Vuokra-asunnoille kuuluu 35 vuokrataloa ympäri Loimaata. Huoneistoja on yhteensä 491 kpl. Kiinteistö Oy Loimaan vuokra-asunnot ei kerro toiminnastaan pakollisten tilinpäätöslukujen lisäksi juuri mitään. Tehdystä asuntoselvityksestä ei mainita eikä esimerkiksi Alastaron Pajapuisto -kerrostalon purkuprojektista (tähän kuitenkin ilmeisesti saatu alustava purkulupa ja avustus, mikä kattaa 70% lainaosuudesta). Myöskään huoneistojen käyttöasteita ei ole kerrottu. Yhtiön käyttökate on kasvanut vuoden 2020 246.025,76 eurosta 546.907,70 euroon eli 110,2 %. Asuinalovarausta on lisätty 260.189,50 euroa, joten tulos on siksi "tappiollinen" 139.699,35 euroa. Välittömiä veroja on kirjattu 42.964,37 euroa. Pitäisikö tappiollisen tuloksen jälkeen välittömiä veroja olla 0 %, kun aiemmiltakin vuosilta on olemassa kattamattomia tappioita? Tarkastuslautakunta pyytää selvitystä siitä, ovatko Vuokra-asuntojen ostopalvelut markkinahintaisia ja milloin niitä on kilpailutettu viimeksi. Mikä oli toiminnan todellinen tuloksellisuus?

Kiinteistö Oy Telkäntie 1

Kiinteistö Oy Telkäntien toimintakertomus on kattava ja antaa hyvät tiedot yhtiön toiminnasta. Vuokraustilanne on ollut hyvä (91 %) ja parantunut hieman edellisvuodesta (88 %). Tilikauden tulos on 7 981 € tappiollinen. Huoneistoissa on tehty remontteja tarpeen mukaan.

Loimaan Kaukolämpö Oy

Toimintakertomuksessa on selvitetty yhtiön toimintaa ja tulevaisuudennäkymiä kohtuullisen hyvin. Selityksiä olisi tosin hyvä saada seuraaviin tilinpäätöslukuihin:

- henkilöstökulut vuonna 2021 450 621,24 € ja vuonna 2020 395 337,94 €, nousua 14 %.
- liiketoiminnan muut kulut 2021 374.199 €, vuonna 2020 269.288,71 €, nousua 39,0 %.
- sijoituksissa vuonna 2021 500 000 € lisäys, ennestään olleeseen 500 000 € määrään, yhteensä 1 milj. euroa. Sijoituskohteita ja ehtoja ei ole ilmoitettu.
- velkasaamisia 285 645,31€, pitkäaikaista velkaa 284 831,91€ ja muita saamisia 91 413,63€. Velan saajat ja antajat tai velkaehdot eivät selviä toimintakertomuksesta.

Kiinteistö Oy Alastaro-koti

Hoitokulut ovat kasvaneet 45,6% edellisvuoteen verrattuna. Toiminnasta ei ole varsinaista kertomusta. Loimaan kaupunki omistaa osakekannasta 60%. Tämä osuus myytiin Attendolle vuonna 2018, mutta tehdyn valituksen ja sen jälkeen käytyjen neuvotteluiden jälkeen kauppa ja siihen liittyvät toimet on vuoden 2021 alussa todettu rauenneiksi.

10.2. Kuntayhtymät

Lounais-Suomen Koulutuskuntayhtymä

Lounais-Suomen Koulutuskuntayhtymä tuottaa Loimaan lukiopalvelut. Yhtymän tulos oli 224 288 € ylijäämäinen.

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri kuntayhtymä

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin tulos oli 14 436 874 € ylijäämäinen.

Varsinais-Suomen erityishuoltopiiri kuntayhtymä

Varsinais-Suomen erityishuoltopiirin kuntayhtymän tulos tilikaudelta on 1,119 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Kuntayhtymällä on ollut tiloja vuokralla Loimaan Alastarolla AHOS-kodista.

Varsinais-Suomen liitto

Varsinais-Suomen Liiton tulos oli 9 976 € alijäämäinen, mikä oli 102 907 € parempi kuin talousarviossa.

10.3. Loimaan Vesi- liikelaitos

Loimaan Vesi- liikelaitos on osana Loimaan kaupungin tilinpäätöksessä, mutta tarkastuslautakunta on perehtynyt myös Loimaan Veden tunnuslukuihin.

Loimaan Vesi tuottaa laadukkaita ja ympäristöystävällisiä vesihuoltopalveluita. Loimaan Veden toiminnassa ja taloudenhoidossa noudatetaan liikelaitoksen talousarviota. Loimaan Vedellä on oma johtokunta, mikä valvoo ja vastaa liikelaitoksen toiminnasta.

Loimaan Vesi- liikelaitoksen johtajana toiminut Ari Kaunisto irtisanoutui virastaan 10.4.2021 alkaen ja kaupunginhallitus vahvisti työpäällikkö Pentti Perkolan toimimisen laitoksen vt. johtajana viran ollessa avoimna. Kaupunginhallitus valitsi 31.5.2021 kokouksessaan Loimaan Veden johtajaksi Kimmo Virran.

Vakinaisen henkilöstön määrä kasvoi yhdellä osa-aikaisella työsuhteella vuoteen 2020 verrattuna ja oli vuoden 2021 lopussa 14 henkilöä. Palkat muodostivat 571 349 €:n osuuden henkilöstökulujen ollessa kokonaisuudessaan 718 425 €. Henkilöstökulut kasvoivat vuoteen 2020 verrattuna noin 10 %. Vuoden 2021 tilinpäätöksessä verrokkina olevat vuoden 2020 palkka- ja henkilöstökulut eroavat hieman tarkastuslautakunnan 2020 arviointikertomuksen luvuista (Palkat: 654 239 € vs. 647 828,56 € ja Henkilöstökustannukset: 513 385 € vs. 519 586,23 €).

Loimaan Veden talousarvio ja toteuma poikkeavat toisistaan voimakkaasti, niin menojen kuin tulojenkin suhteen. Suunniteltujen investointien toteuma on vain 15 %. (Seuraavien vuosien investointien toteutumista on syytä tarkastella.) Myös veden myynnistä on arvion ja toteuman välillä yli miljoonan euron ero, kuten vastaavasti jäteveden laskutuksessakin. Mistä näin suuret erot voivat oikein johtua?

Investoinnit laahaavat jäljessä suunnitellusta eikä esimerkiksi Metsämaan jätevesipuhdistamoa (valtuustoaloite) ole toteutettu. Johtokunta toteaa lausuntonaan kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuustolle, että Loimaan Vesi osallistuu mahdollisen siirtoviemärin suunnitteluun antamalla asiantuntija-apua. Siirtoviemärin rakentaminen laitoksen toimesta ei kuitenkaan ole mahdollista korkeiden kustannusten ja ennakoitavan heikon liittymishalukkuuden vuoksi (johtokunnan kokous 24.2.2021). Uuden toimisto- ja varastorakennuksen rakentaminen pääsi alkuun vuoden 2021 aikana, kuten Sulajoen vedenottamon teknisen laitteiston uusinta.

Tarkastuslautakunnan mielestä Loimaan Veden tulee yhdessä kaupungin hallinnon kanssa päivittää tulevien vuosien toimintastrategiansa. Huomiota tulee kiinnittää ilmastomuutoksen hillitsemiseen ja luontoarvojen säilyttämiseen ja etsiä myös maaseudun jätevesihuoltoon uusia vaihtoehtoja ennakkoluulottomasti. Ei saa olla niin, että esimerkiksi Metsämaan jätevesien käsittelyä keskuspuhdistamolla ei toteuteta, kun uskotaan osallistumisen kustannuksiin olevan vähäistä, vaikka ajankohtaista asukas-kyselyä ei ole tehty.

Vuoden 2021 tärkeimmät investointikohteet:

- toimisto- ja varistorakennuksen rakentaminen
- Myrskylinnan alueen vesijohdon ja jätevesiviemärin saneeraus
- Sulajoen vedenottamon saneeraus
- Oluttehtaan jätevesipumppaamon saneeraus
- huoltoauton hankinta
- Kankaankujan ja Eteläkaari itä rakentaminen
- Niittymäenkadun vesijohdon ja jätevesiviemärin rakentaminen

Loimaan Vesi- liikelaitoksen tilinpäätös on osa Loimaan kaupungin tilinpäätöstä, mutta tunnusluvut löytyvät myös omana tilinpäätöksenä. Tuloslaskelman 2021 mukaan tilinpäätös muodostui alijäämäiseksi, tosin vain 18 140,51€, joten tilikauden voi katsoa toteutuneen varsin suunnitellusti.

11. Sosiaali- ja terveystaloudellinen

Sosiaali- ja terveystaloudellinen vastaa sosiaali- ja terveystaloudellisten järjestämistä kaupungin asukkaille ja kiireellisissä tilanteissa kaupungissa oleskeleville henkilöille. Se on selkeästi Loimaan kaupungin suurin menoerä ja sillä on laajin henkilöstö.

Palvelualue sisältää hyvinvointipalveluiden hallinnon, sosiaalityön ja terveys- ja hoivapalvelut. Yhteistyösopimuksen nojalla Loimaan terveys- ja hoivapalvelut järjestää perusterveydenhuollon palvelut Loimaan kaupungin lisäksi Oripään kunnan asukkaille. Oripään terveysaseman palveluiden ulkoistamisesta käytiin neuvotteluja pitkin vuotta. Ulkoistaminen ei toteutunut vuoden 2021 aikana.

Hyvinvointivaliokunta, 1.8.2021 alkaen hyvinvointilautakunta, kokoontui vuonna 2021 yhteensä 10 kertaa. Hyvinvointilautakunnan toimintakate oli n. 60,2 miljoonaa euroa, joka oli 1,7 miljoonaa euroa (2,8 %) pienempi kuin muutetussa talousarviossa. Verrattuna vuoteen 2020 toimintakate oli n. 2,5 miljoonaa euroa (4,2 %) suurempi.

Vaikka koronapandemia jatkui vielä 2021, niin Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin laskutus Loimaille väheni edelleen vuoden 2020 tasosta. Erikoissairanhoidon käytön väheneminen voi tuoda tullessaan hoitovelkaa, jonka taloudellisia ja inhimillisiä vaikutuksia on tässä vaiheessa vaikea ennustaa.

Hyvinvointialueen vaalit pidettiin tammikuussa 2022. Aluevaltuusto valmistelee Varsinais-Suomen hyvinvointialueen perustamista 1.1.2023 alkaen, jolloin sosiaali- ja terveystaloudellinen siirtyy hyvinvointialueen alaisuuteen.

11.1. Hallinto

Hyvinvointipalveluiden hallinnon toimintakate oli n. 605 000 euroa ja se ylitti talousarvion 56 000 euroa (10 %), mikä selittyy sillä, että järjestelmäasiantuntija siirtyi terveys- ja hoivapalveluista hallintoon. Vuonna 2021 valmisteltiin Oripään ja Loimaan välistä sosiaalityön yhteistyötä ja sosiaalityön

organisaatorakenteen uudistusta, jotka työllistivät merkittävästi. Hyvinvointialueen syksyllä alkanut valmistelu ei vienyt merkittävästi työpanoksia.

Strategisena tavoitteena on mainittu "Loimaa on seudullinen asiointi- ja palvelukeskus", jonka tavoitteeksi on määritelty: Kuntalaiset kokevat saavansa palvelut ilman aiheetonta viivytystä. Mittarina on mainittu "Asiakastytyväisyyskysely toteutetaan ja lähtötaso määritellään". Sen todetaan toteutuneen, kun järjestetään jatkuvia kyselyitä. Tämä vaikuttaa huonolta tulokselta, kun se ei kerro mitään vastausten sisällöstä. Ovatko asukkaat saaneet palvelut ilman aiheetonta viivytystä?

Vuoden aikana selvitettiin sähköisen asianhallinnan ja asiointin lisäämistä, mistä seurasi edellä mainittu järjestelmäasiantuntija siirto hallintoon.

Loimaan kaupunki oli tilannut hyvinvointikertomukseen liittyvän raportin Vasso Oy:ltä vuoden 2021 osalta. Raportti käsiteltiin vasta vuonna 2022.

11.2. Sosiaalityö

Palvelualueen toimintaan kuuluu aikuissosiaalityö, ehkäisevä ja täydentävä toimeentulotuki, päihdepalvelut, vammaispalvelulain mukaiset palvelut, kehitysvammapalvelut, lastensuojelu, perhetyö, perheneuvola, lapsiperheiden kotipalvelut, lastenvalvojan palvelut, Ankkuri-toiminta, sosiaalipäivystys, maahanmuuttotoiminta ja alle 65-vuotiaiden omaishoito.

Sosiaalityön toimintatuottoja saatiin n. 423 000 euroa (33 %) enemmän kuin muutetussa talousarvion eli yhteensä n. 1 777 000 euroa. Siten ne olivat hyvin lähellä alkuperäistä talousarviota, joka ylittyi 13 000 euroa (0,7 %). Tämä johtui ELY-keskuksen takautuvista avustuksista. Toimintakulut ylittyivät n. 876 000 euroa (6 %) ja toimintakate n. 433 000 euroa (3 %).

Sosiaalityön palvelualueella toteutettiin organisaatiomuutos, missä se jaettiin aikuis- ja vammaispalveluihin ja perhekeskuksen yksiköihin. Perhekeskuksen päällikön tehtävää ei laitettu hakuun, koska Loimaa ja Oripää selvitys yhteistoiminnasta oli kesken. Loimaa osti Oripäältä lastensuojelun johtavan viranhaltijan palveluita virka-apuna huhti-joulukuun ajan. Kyseinen virka-apu sisälsi myös virka-aikaisen sosiaalipäivystyksen tehtävät. Oma lastensuojeluyksikkö oli tarkoitus perustaa elokuussa, mutta se ei toteutunut toimitilan vaatimien muutosten ja henkilöstön heikon saatavuuden johdosta. Yksikön perustaminen on siksi siirtynyt eteenpäin.

Sosiaalityöntekijöitä on ollut hankala rekrytoida ja perhepalvelujen päällikön virka on ollut haettavana useasti. Sosiaali- ja terveystoimintajohtaja on hoitanut sosiaalityön johtajan virkaa oman virkansa ohella. Tällainen tilanne on kestävä. Sosiaalipalvelualueen siirtyä hyvinvointialueen vastuulle 1.1.2023, mikä toivottavasti helpottaa sosiaalityöntekijöiden rekrytointia, kun vastuu on leveämmillä harteilla.

Lapsiperheiden kotipalvelua on käytetty koronavuonna vähemmän, mutta kaupunki on ostanut perheiden tukipalveluja enemmän. Lapsiperheiden lähihoitajia on yksi vähemmän (2) kuin vuonna 2020 (3), joten kaupunki on ostanut palveluja ulkoa.

Lastensuojeluilmoitusten määrä lisääntyi vuoden 2020 lopulta alkaen, mikä lisäsi lastensuojelun kustannuksia. Vuonna 2020 pitkään jatkunut etäopetus vähensi lasten kontakteja kodin ulkopuolelle ja aiheutti viiveellä merkittävää ilmoitusten lisääntymistä. Lastensuojelun laitoshuollon kustannukset kasvoivat vuoteen 2020 verrattuna 430 000 euroa.

11.3. Terveys- ja hoivapalvelut

Terveys- ja hoivapalvelujen toimintakate oli n. 2,2 milj. euroa (4,5 %) muutettua budjettia pienempi. Toimintakulut olivat 55,7 milj. euroa, joka oli 2 milj. euroa (3,9 %) enemmän kuin 2020. Toimintatuottoja tuli 9,6 miljoonaa eli 2,5 milj. euroa (37 %) budjetoitua enemmän. Tämä johtui valtion korona-avustuksista (1,8 milj. €) ja erikoissairaanhoidon kustannusten alituksista 2,1 milj. eurolla.

Palvelualueeseen kuuluu **avoterveydenhuollon palvelut**, joihin sisältyvät avosairaanhoidon vastaanottopalvelut, ennaltaehkäisevän terveydenhuollon palvelut, terapiapalvelut, sekä mielenterveys- ja päihdepalveluiden vastaanottopalvelut, **mielenterveyskuntoutujien päivä-toiminta, suun terveydenhuollon palvelut, akuutti vuodeosastohoito ja avosairaalatoiminta, ikäihmisten palvelut**, joihin sisältyvät asumispalvelut sekä kotiin annettavat ja kotona selviytymistä tukevat palvelut ja **rintamaveteraanien ja sotainvalidien palvelut**. Lisäksi tehtäviin kuuluvat erikoissairaanhoidon, terveysvalvonta, eläinlääkintähuolto sekä 65 vuotta täyttäneiden asukkaiden omaishoidon tuki ja palvelusetelit.

Palvelualueen strategiset tavoitteet täyttymät muuten pääosin hyvin, mutta lääkäriin ei pääse vaaditussa ajassa ja suuhygienistillekin pääsy kestää vähän pidempään.

Kotisairaala aloitti toimintansa uudelleen 1.2.2021. Asiakasmäärä on ollut hyvä eikä tyhjäkäyntiä ole ollut. TYKS Loimaan sairaalan kaksi akuuttia vuodeosastoa on käytössä, mutta kolmas suljettiin alkuvuonna 2021. Siitä on kuitenkin maksettu täysi vuokra koko vuoden 2021.

Lokakuussa 2021 psykiatrinen sairaanhoitaja aloitti uudessa kouluterveydenhuollon toimessa. Vakanssi on tärkeä nuorten mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyssä etenkin kriisiaikana. Muutenkin kouluterveyskyselyssä todettuun loimaalaisten lasten ja nuorten pahoinvointiin pitää etsiä ratkaisuja.

Valtuusto hyväksyi 18.1.2021 kahden terveysaseman mallin (pääterveysasema ja Alastaro) ja päätti sulkea Mellilän terveysaseman, lopettaa Hirvikosken avosairaanhoidon sekä keskittää Alastaron ja Oripään lasten- ja äitiysneuvolapalvelut perhekeskukseen TYKS Loimaan sairaalaan 1.1.2021 alkaen.

Loimaalla sai omaishoidon tukea vuonna 2021 65 vuotta täyttäneistä asiakkaista 107 hoidettavaa ja 88 omaishoitajaa. Hoidettavista 28 sai lisäksi myös säännöllisesti kotihoidon palveluja. Säännöllistä kotihoitoa sai 384 yli 65 vuotta täyttäneitä loimaalaista. Ikäihmisten palveluasumispaikkoja on omissa yksiköissä 67 ja ostopalveluissa 131. Yhteensä palveluasumispaikkoja on 198. Kartanonmäen palvelukeskuksessa aloitti alkuvuodesta 2021 9-paikkainen intervalliosasto omaishoidettaville. Loimaalla on 6 776 yli 65 vuotta täyttäneitä ja määrä lisääntyy lähivuosina miltei tuhannella.

Loimaalla on suunnitelmia ikäihmisten 48- paikkaisen palveluasumisyksikön rakentamisesta. Loimaan ikärakenne puoltaa palvelujen lisäämistä ikäihmisille.

12. Sivistyspalveluala

Loimaan kaupungin sivistyspalvelut ovat olleet kouluverkkouudistuksen sekä koronaviruksen takia muutoksessa. Korona-aika on aiheuttanut kustannuksia, joihin ei kaikilta osin ole osattu varautua. Kouluverkkouudistus tuli voimaan 1.8.2021 ja sen mukaisesti suljettiin Kojonkulman ja Virttaan koulut sekä Alastaron yläaste.

Sivistyspalvelualan toimintakate eli nettokulut olivat lähes 21 miljoonaa euroa eli 1 767 000 € (9,2 %) enemmän kuin vuonna 2020. Ne ylittivät muutetun talousarvion n. 591 800 € (2,9 %) ja alkuperäisen talousarvion n. 1 471 000 € (7,5 %).

Palvelualan toimintakulut olivat noin 23 750 000 € ja vuoteen 2020 verrattuna noin 1 990 000 € (9,1 %) suuremmat sekä ylittivät myös 2021 muutetun talousarvion 631 000 € (2,7 %).

Toimintatuotot vähenivät edelliseen normaaliin vuoteen 2019 verrattuna lähes 360 000 € ja merkittävimmät vähennykset tuli kotikuntakorvauksista, opistomaksuista sekä muista palvelumaksuista. Toimintatuotot kuitenkin kasvoivat vuoden 2021 budjetoidusta n. 40 000€ (1,5 %).

Loimaan kaupungin sivistyspalvelualan henkilöstökulut ylittivät 2021 talousarvion 460 000 € (ja vertailtuna vuoden 2020 tilinpäätökseen 1 380 000 € (9,1 %)). Muut kulut ylittyivät 182 000 €.

12.1. Varhaiskasvatus

Lasten osallistumisaste varhaiskasvatukseen oli Loimaalla vuonna 2021 valtakunnan kärkeä. Kotihoidossa olevien määrä taas väheni. Loimaan kaupungilla oli syksyllä 2021 9 omaa päiväkotia ja 1 ryhmäperhepäiväkotiyksikkö. Lisäksi kaupungissa toimii myös 4 yksityistä päiväkotia ja 18 perhepäivähoitajaa. Keskusta-alueelle lisättiin yksi ryhmä lisääntyneen päivähoitotarpeen vuoksi.

Kojonkulman ryhmäperhepäiväkodin toiminta päättyi 1.8.2021, koska Kojonkulman koulun toiminta lopetettiin. Virttaan ryhmäperhepäiväkoti muutettiin päiväkodiksi. Vuonna 2021 tehtiin päätös Hirvikosken päiväkodista, jonka on tarkoitus aloittaa syksyllä 2022 ja jonne keskitetään alueen päivähoito. Metsämaan päiväkodissa sisäilmaongelmat ovat lisänneet sijaisuuksia, joten toiminta on aiottu siirtää sieltä muihin tiloihin vuoden 2022 alusta.

Varhaiskasvatukseen perustettiin 1.8.2021 alkaen uusi erityisopettajan toimi. Varhaiskasvatuksen perheohjaajan nimike on muutettu varhaiskasvatuksen kuraattoriksi.

Varhaiskasvatuksen toiminnalliset tavoitteet ovat hyviä ja ne ovat toteutuneet oman arvion ja asiakastyytyväisyyskyselyn mukaan hyvin. Varhaiskasvatuksen laatu sai arvosanaksi 3,44 (asteikolla 1-4).

Loimaan kaupunki on mukana OKM:n kaksivuotisessa esiopetuksen kokeilussa vuosina 2021 – 2024. Ministeriö myönsi siihen valtionavustusta 67 900 euroa yhteensä kokeilun ajalle. Tukea ei ollut otettu huomioon talousarviossa.

Koronatilanteen vuoksi kesäaikaan ja vuodenvaihteen tienoilla pidettiin tavallista enemmän yksiköitä toiminnassa.

Varhaiskasvatuksen toimintakate oli n. 6,84 milj. euroa, mikä on 358 000 € (5,5 %) enemmän kuin 2020. Toimintakulut ylittyivät n. 100 000 eurolla, mutta myös toimintatuotot toteutuivat noin 100 000 euroa arvioitua suurempina. Toimintakate oli siten hyvin lähellä muutettua talousarviota, eroa vain 390 €!

Henkilöstökulujen vähentäminen ei toteutunut, vaan henkilöstökulut ylittivät lisätalousarvion n. 145 000 eurolla, mikä johtui koronatilanteen vuoksi lisääntyneistä sijaisuuksista ja hoidon tarpeen kasvusta. Palveluiden ostoissa on kuitenkin vähennystä n. 215 000 euroa edellisestä vuodesta ja myös kotihoidon tuki väheni.

12.2. Perusopetus

Loimaan kaupungin perusopetuksessa oli keväällä 2021 11 koulua. Kojonkulman ja Virttaan koulujen sekä Alastaron yläasteen toiminta päättyi 1.8.2021 alkaen.

Perusopetusta toteutettiin vuonna 2021 pääasiassa lähiopetuksena, mutta yläkouluikäiset olivat etäopetuksessa ajalla 8.3.-5.4.2021. Kuitenkin vuosiluokkien 7-9 erityisen tuen päätöksen saaneiden

oppilaiden, pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden, perusopetuksen valmistavan opetuksen oppilaiden sekä yksilöllisen tarveharkinnan perusteella myös joidenkin muiden oppilaiden opetus järjestettiin lähiopetuksena. Kouluissa noudatettiin erilaisissa järjestelyissä ja suojaustoimenpiteissä valtakunnallisia ja maakunnallisia ohjeita, suosituksia ja määräyksiä.

Perusopetukselle on luotu hyviä toiminnallisia tavoitteita, jotka oman arvion mukaan toteutuivat. Vuoden 2021 aikana ei kuitenkaan tehty asiakastytyväisyyskyselyjä tai ennakkovaikutusten arviointeja, eikä järjestetty keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia.

Vuonna 2021 jatkettiin käynnissä olevia hankkeita mm. opetusryhmien pienentämiseksi ja perusopetuksen tasa-arvon edistämiseksi sekä mm. tieto- ja viestintäteknologian käyttöön ja kerhotoiminnan kehittämiseen liittyen. Osa hankkeista siirrettiin koronan takia vuodelle 2022.

Perusopetuksessa työskenteli vuoden 2021 lopussa 191 hlöä, joten määrä väheni vähän vuodesta 2020. Vähennys saatiin toteutettua mm. eläköitymisten avulla ja määräaikaisia virkasuhteita vähentämällä.

Perusopetuksen toimintakate (nettokulut) oli noin -11 784 000 € eli noin 1 194 000 € (11,3 %) enemmän kuin 2020. Muutetun talousarvion ylitys oli 561 000 € eli 5,0 % ja alkuperäisen 1 161 068 € (10,9 %).

Toimintakulut olivat n. 13 279 000 € ja ylittivät 455 000 € (3,5 %) muutetun talousarvion ja 1 055 000 € (8,6 %) alkuperäisen. Ne olivat n. 1 244 000 € (10,3 %) suuremmat kuin 2020. Toimintatuotot olivat noin 1 495 000 € ja siten 106 000 € (6,6 %) pienemmät kuin arvioidut.

Palkkamenojen nousun syinä olivat koronasijaisuudet, erityisopetuksen tarve sekä poissaolot työn kuormittavuuden sekä pandemia-ajan yleisten jaksamisongelmien takia. Koulumaailma on entistä haastavampi, mikä luo työhyvinvoinnin ylläpidolle haastetta ja aiheuttaa myös sairauspoissaoloja. Lisäksi osa aiemmista avustuksista (80 000 €) palautettiin takaisin 2020 lomautusten takia.

Koulukuljetuksista tehtiin hankintapäätös (1/2021) sivistysvaliokunnassa. Kuljetusten hankinnalla on vaikutusta niin paikallisten kuljetustuottajien yrityksiin kuin Loimaan kaupungin toimintakuluihin. Kuljetuskustannukset ovat merkittävä menoerä perusopetuksen käyttökustannuksissa (arvio 1 200 000 € /vuosi). Pinta-alaltaan laaja kunta, laaja tuntikehys sekä kuljetusoppilaiden merkittävä osuus nostavat oppilaskohtaisia kustannuksia Loimaalla. Nousevien polttoaineiden hintojen takia tämä osuus menoissa tulee kasvamaan. Ostojen osalta ylitys oli 245 000 €.

12.3. Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalveluihin kuuluvat kirjastopalvelut, kulttuuripalvelut, liikuntapalvelut, nuorisopalvelut sekä työväenopisto ja musiikkiopisto. Työväenopiston ja musiikkiopiston hallinto yhdistettiin vuoden 2021 alussa.

Koronatilanteen takia vapaa-aikapalveluissa on vuoden aikana ollut erilaisia rajoituksia. Rajoitukset kohdistuivat lähinnä tilojen aukioloon, asiakasmääriin tai palvelujen järjestämiseen. Lasten ja nuorten palveluja järjestettiin koko vuoden, mutta osa palveluista toteutettiin etäpalveluna. Koronan vuoksi perinteisiä tapahtumia kuten itsenäisyyspäivän juhla ja uudenvuodenvastaanotto ei järjestetty.

Vapaa-aikapalveluiden strategiset tavoitteet ovat toteutuneet vain osittain. Uusia sähköisiä asiakaspalveluita ei ole saatu hankittua. Monia tavoitteita on saatu toteutettua. Seurojen ja yhdistysten kanssa käytävä vuoropuhelu on säännöllistä.

Vapaa-aikapalveluiden päätoimista henkilöstöä on suhteellisen vähän. Monissa palveluissa henkilöstöresurssien vähäisyys tuo haasteen/riskin palvelujen järjestämiselle. Useilla sektoreilla monet tehtävät ovat yksittäisen henkilön varassa, mikä erityisesti poikkeustilanteissa voi vaikeuttaa tehtävien hoitoa. Henkilöstömäärä oli yhteensä 116 henkilöä eli 14 vähemmän kuin talousarviossa. Vähennys johtuu paljolti sivutoimisten tuntiopettajien määrän vähenemisestä työväenopistossa.

Henkilöstökulujen kohdalla ylitys oli n. 94 000 €, mikä selittyy laajemmalla hanketoiminnalla sekä musiikkiopiston toiminnan laajentumisella musiikkileikkikoulutoiminnalla.

Kaupungin avustuksia yhdistyksille oli vähennetty jo vuonna 2020 ja niitä vähennettiin vuonna 2021 lisää 20 000 €. Mukana oli myös Sarka-museon avustuksen vähentäminen.

Vapaa-aikapalveluiden budjetti on pieni sivistyspalveluiden kokonaisbudjettiin verrattuna. Toimintakate oli noin 2 344 000 €, mikä ylitti muutetun talousarvion vain n. 30 000 tai 1,3 % ja alkuperäisen talousarvion n. 230 000 € (10,9 %). Se oli kasvanut vuodesta 2020 n. 215 000 € (10,1 %)

Toimintatuotot olivat n. 591 000 € ja ylittivät budjetin n. 45 500 € (8,3 %) erilaisten valtioavustusten toteutumisen ansiosta. Muutetussa talousarviossa tuotto-odotusta vähennettiin alkuperäisestä 200 000 € koronan aiheuttaman kuntosali-, uimahalli- ja opistomaksujen vähenemisen takia. Toimintakulut olivat n. 2 935 000 € ja siten 75 625 € (2,6 %) suuremmat kuin muutetussa talousarviossa.

Kirjastopalvelut

Loimaalla on seuraavat kirjastot: Pääkirjasto, Alastaro, Hirvikoski ja Mellilä. Kirjastotilat pidettiin koronatilanteesta huolimatta koko vuoden ainakin rajoituksin auki.

Kirjastopalveluiden lainat asukasta kohden olivat n. 13 vuodessa ja käyntejä oli lähes 95 000 kpl. Varsinkin käyntikerrat jäivät merkittävästi tavoitteesta.

Sivistysvaliokunta hyväksyi kirjastopalveluselityksen maaliskuussa 2021. Selvitys toimii ohjaavana suunnitelmana kehitettäessä kirjastopalveluja. Tavoitteena on turvata kirjastopalvelujen kehittämisedellytykset resursseja kohdentamalla.

Kulttuuripalvelut

Kulttuuripalvelut tuottavat kulttuuri- ja perinnetoimintaan liittyviä palveluita. Keskeisiä tehtäviä ovat musiikkitalaisuuksien ja esittävän taiteen tukeminen ja järjestäminen sekä avustuksien antaminen erilaisille yhdistyksille. Kulttuuritoiminnassa oli korona-aikaan kokoontumisrajoituksia ja mm. itsenäisyyspäivänjuhlaa ja uudenvuodenvastaanottoa ei järjestetty.

Taidetalossa oli vuoden aikana rajoituksista huolimatta yli 1100 käyntikertaa ja patsaspuistossa noin 3 700 käyntiä, vaikka tavoitteista jäätiinkin jälkeen.

Kulttuuripalvelut vastaavat osittain myös ystäväkuntatoiminnasta. Ystäväkuntatoiminnan pääpaino on pohjoismaisessa yhteistyössä. Viiden ystäväkunnan yhteenliittymä järjestää yhteisen ystäväkuntakonferenssin normaalisti joka toinen vuosi. Konferenssi piti toteuttaa Loimaalla vuonna 2020, mutta se siirtyi eteenpäin koronarajoitusten vuoksi. Lopulta se järjestettiin etäkonferenssina 1.-2.6.2021.

Liikuntapalvelut

Puistokadun liikuntahallissa on ruuhkaa niin päivisin kuin iltaisin. Iltaisin eri seurojen tilantarvetta on vaikea tyydyttää. Alastaron yläasteen oppilaiden siirto syksyllä 2021 Puistokadun koululle ruuhkauttaa

hallin päivisin. Alastaro-hallille taas on jäänyt päiväaikaan tilaa. Siksi syksyllä 2021 keskusteltiin lisätilojen rakentamisesta ja loppuvuodesta tehtiin ehdotus rahoitussuunnitelmasta liikuntapaikkojen rakentamiseksi vuosille 2023-2026.

Koronarajoitusten takia sisäliikuntatilat olivat vuoden aikana lasten ja nuorten harrastustoimintaa lukuun ottamatta välillä kokonaan suljettuina tai käyttäjämääriä oli rajoitettu. Mm. alkuvuodesta aikuisten ryhmäharrastustoiminta oli pääosin keskeytettynä, mutta joitakin ryhmiä ohjattiin etäyhteydellä. Uimahallin sulkuaikanakin järjestettiin esi- ja perusopetuksen uimaopetusta sekä ns. kuntouttavaa toimintaa.

Aluehallintovirasto myönsi liikunnallisen elämäntavan paikallista kehittämisavustusta Liikuntaa ja digiä -hankkeelle 11 900 € vuodelle 2021. Tavoitteena oli lisätä työikäisten ylipainoisten ja liikkumattomien arkiliikuntaa sekä kotona asuvien, heikosti toimintakykyisten yli 75-vuotiaiden itsenäistä selviytymistä ja elämänlaatua terveystoiminnan avulla.

Vuonna 2020 koronan takia peruuntunut pesäpallon valtakunnallinen tenavaleiri toteutettiin 26.-31.7.2021 ja sille osallistui 97 joukkuetta ja noin 1 500 leiriläistä. Päävastuun leiristä kantoi Loimaan Palloilijat Junioripesis ry. Kaupunki tarjosi kaikki tarvittavat kentät, koulumajoituksen ja ruoka- ja siivouspalvelun talkoolaisten avustamana.

Nuorisopalvelut

Nuorisopalveluilla on neljä nuorisotilaa ja sille kuuluu myös Kalikan virkistysalue. Keskustan nuorisotilan yläkerrassa on nuorisotyöntekijöiden toimistotilat. Hirvikosken nuorisotila on esteellinen ja piha-alue vaikeasti valvottavissa. Mellilässä on hyvät toimintaolosuhteet. Alastaron nuorisotila on esteellinen ja toimimaton nuorisotyön näkökulmasta sekä työturvallisuudeltaan heikko. Tilassa on vain yksi uloskäynti ja kuuluvuus kellarissa huono. Sekä työpaikkaselvityksen että palotarkastuksen yhteydessä on todettu, että puutteet tulee korjata. Kalikan virkistysalue ei vastaa leiritoiminnan tarpeita.

Nuorisopalvelut käynnisti alkuvuonna koulunuorisotyöhankkeen, jolla tuetaan yläkoulun oppilaiden hyvinvointia. Etsivä nuorisotyö toimii pääsääntöisesti normaaliin tapaan. Koulunuorisotyöhön myönnettiin avustusta 41 000 € ja etsivään nuorisotyöhön 45 000 €. Lisäksi nuorisopalveluilla on käynnissä European Solidarity Corps -hanke, joka mahdollistaa kansainvälisen vapaaehtoistyötoiminnan Loimaalla. Uutena toimintamuotona kokeiltiin kesällä 2021 liikkuvaa nuorisotyötä, jossa nuorisotyön palvelut vietiin nuorten luo ympäri pitäjää. Liikkuva nuorisotyö sai nimeksi nuokkaribussi Nubu.

Nuorten osallisuuden ja nuorten asioiden edistäjänä Loimaalla toimii nuorisovaltuusto. Nuorisovaltuuston säännöt päivitettiin maaliskuussa 2021 ja valtuusto kaudelle 2021 - 2023 valittiin huhtikuussa 2021. Joka 3. vuosi toteutettavan nuorisoparlamentin tavoitteena on kuulla nuoria oman kotiseudun palveluiden ja elinympäristöjen kehittämiseksi. Nuorisoparlamentti toteutettiin 29.4.2021.

Työväenopisto ja musiikkiopisto

Opistojen hallinto yhdistettiin vuoden 2021 alussa, kun opistoille tuli yhteinen rehtori.

Lasten opetus voitiin järjestää opistoissa koko vuoden lähiopetuksena. Sen sijaan aikuisten ja nuorten opetuksessa lähiopetusta korvattiin osittain etäopetuksella ja yksilöohjauksella, mutta noin 1/3 työväenopiston kursseista jäi kevätkaudella kokonaan toteutumatta. Työväenopiston opiskelijamäärä on laskenut voimakkaasti koronapandemian takia.

Työväenopisto sai opetushallitukselta opintotietoliavustusta 4 500 € sekä korona-avustusta 27 000 €. Musiikkiopistolle myönnettiin hankeavustusta 26 451 € oppimisympäristön kehittämiseen ja

opetussuunnitelman päivittämiseen. Syyslukukauden aikana musiikkiopistolle toteutettiin it-tuettu oppimisympäristö. Musiikkiopisto sai korona-avustusta tanssin alentuneiden lukukausimaksutulojen takia 4 500 €, kun alan oppilasmäärä laski koronan takia 45 %. Lisäksi musiikkiopistolle myönnettiin Erasmus+-akkreditointi vuosille 2022 – 2027.

Musiikkiopiston toiminta laajentui syksyllä 2021 ja siten opiskelijamäärä saatiin kasvuun. Tämä lisäsi takasi sen, ettei musiikkiopiston valtionosuutta leikata 2022. Musiikkiopistossa alkoi myös 1.8.2021 musiikkileikkikoulutoiminta. Instrumenttiopintojen ja musiikin teoria opintojen lisäksi musiikkiopistolla on tanssilinja. Loimaan kaupunki tuki musiikkiopistoa 4500 € vuonna 2021.

Sopimus Loimaan seudun musiikkiopiston ylläpitämisestä päivitettiin syksyllä 2021.

13. Tekninen- ja ympäristöpalveluala

Tekniseen- ja ympäristöpalveluun kuuluu elinympäristöön liittyvät asiat ja vastuuhenkilö on tekninen johtaja. Vuonna 2021 toimintaa hankaloitti selkeä henkilöstöpula. Henkilöstöpula on johtanut myös investointien viivästyksiin tai jopa toteuttamatta jäämisiin. Asukkaiden terveys- ja hyvinvointivaikutuksia ei teknisen- ja ympäristöpalvelualan henkilöstövajauksella kuitenkaan näyttäisi olleen.

Elinympäristövaliokunnan/-lautakunnan toimintakate 2021 oli 9 miljoonaa euroa, joka oli 400 000 euroa (4 %) vähemmän kuin talousarviossa, jota ei ollut muutettu. Toimintatuotot alittuivat budjetoidusta 190 000 euroa (8 %), jonka yhtenä syynä oli se, että ateriamaksujen tuotot alenivat n. 100 000 euroa, kun Kartanonmäen palvelukeskuksen ruokasali oli kiinni koronarajoitusten takia melkein koko vuoden. Myös toimintakulut jäivät lähes 600 000 euroa (5 %) alle budjetoidun. Palveluiden ostot alittuivat ja esimerkiksi kiinteistöjen purkurahaa jäi käyttämättä n. 170 000 euroa. Henkilöstökulut alittuivat budjetoidusta reippaasti, 380 000 euroa, johtuen täyttämättömistä vakansseista.

Palveluala sisältää tekniikka ja ympäristö -toimialan hallinnon, tilapalvelut, rakennuttamispalvelut, kunnallistekniikan, ruoka- ja siivouspalvelut, rakennus- ja ympäristövalvonnan sekä valmiussuunnittelun koordinoimisen. Henkilöstön vaihtuvuus on ollut suurta ja monia vakansseja on ollut täyttämättä, etenkin asiantuntijatehtäviin on ollut hankalaa rekrytoida osaavia henkilöitä. Uusi tekninen johtaja Antti Korte aloitti 1.10.2021. Teknisen- ja ympäristöpalvelualan henkilöstömäärästä väheni n. 5,5 henkilön työpanos edelliseen vuoteen verrattuna. Kortteen tavoitteena on uudistaa organisaatio tarpeita vastaavaksi.

Henkilöstön vajuus on aiheuttanut etenkin investointihankkeiden ja lupa-asioiden käsittelyn viivästyksiä tai toteuttamatta jättämistä. Strategiset tavoitteet ja toimenpiteet ovat luultavasti juuri johtajavaihdoksen vuoksi jääneet monen mittarin osalta päivittämättä tai toteuttamatta.

Tekniikka- ja ympäristötoimialan suunnitelmien mukaiset investoinnit ovat siis jääneet paljolti toteutumatta. Joiltain osin dokumenteista löytyy merkinnät siitä, että hanke ei toteudu suunnitellulla tilikaudella (2021). Muutaman kohdalla on myös kerrottu, että hanke siirtyy vuodelle 2022, mutta kaikissa tapauksissa ole löydettävissä tietoa siitä, onko hanke tarkoitus siirtää myöhemmän tilikauden budjettiin. Joidenkin investointien osalta on määrärahat poistettu tai tullaan poistamaan (esim. Metsämaan puhdistamon määrärahan poisto, Kauhanojan koulun/päiväkodin julkisivuremontin määrärahan 100 000 poisto tilikaudelta 2021 ja keskuskoulun kellarikerroksen uusimisen ja vanhan siiven viemärin sukituksen määrärahan poisto). Tarkastuslautakunnan mielestä olisi kerrottava selvästi, mikä on kullekin vuodelle listattujen, tekemättä jääneiden investointien uusi aikataulu ja mitkä aiemmin listalla olleista investoinneista on kokonaan poistettu ja miksi.

Elinympäristöpalveluala on ansiokkaasti listannut tilinpäätöskirjaan EU-kynnysarvon ylittävät hankintasopimukset. Tarkastuslautakunta rohkaisee muitakin palvelualoja julkistamaan ostopalveluitaan.

14. Tarkastuslautakunnan toimenpide-esitykset

Kaikkien toimielinten pöytäkirjat ovat nähtävillä kaupungin verkkosivuilla kahden vuoden ajan. Tarkastuslautakunta esittää, että pöytäkirjat olisivat siellä koko valtuustokauden, vähintään neljä vuotta, kaikkien kuntalaisten saatavilla sähköisessä muodossa.

Kaupungin on valmistauduttava mahdollisesti heikkenevään talouskehitykseen. On kuitenkin uskallettava investoida taloudellisen kantokyvyn mukaan.

Taloushallinnon dokumenttien hallintaan on kiinnitettävä enemmän huomiota ja niiden digitaalista toimitusprosessia tulee päivittää nykyaikaan.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota Hyvinvointikertomuksessa esiin tulleisiin seikkoihin, kuten lasten ja nuorten pahoinvointiin. Tarkastuslautakunta ehdottaakin, että kouluterveydenhuoltoon palkataan toinen psykiatrisen sairaanhoitaja ja näin vahvistetaan lasten ja nuorten matalan kynnyksen mielenterveyspalveluja.

15. Allekirjoitukset

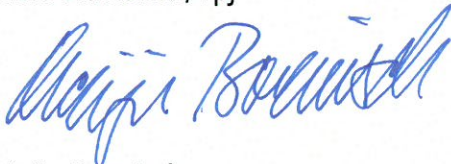
Loimaalla 1.6.2022

Markku Pulliainen, pj

Riina Heinonen, vpj

Maiju Boenisch

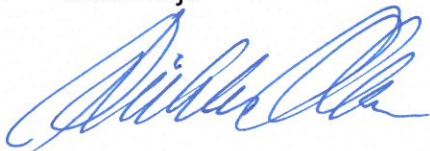
Mimosa Helander

Kimmo Kannisto

Sakari Kojo

Riikka Ollila

Loimaa
Jyväskylä tulevaisuudesta